

Nieuwe functie voor arrondissementsrechtbank in Groningen 'Monumentaal herstel vereist goede samenwerking'

De voormalige arrondissementsrechtbank aan de Oude Boteringestraat 36-38 in Groningen, in de volksmond 'het gerechtsgebouw', wordt ook wel het kroonjuweel van de stad genoemd. Dit monument van de Rijksgebouwendienst heeft een uitbreiding en restauratie ondergaan en is in juli 2002 opgeleverd. Opdrachtgever Rijksgebouwendienst Directie Noord te Groningen heeft het pand haar monumentale gezicht laten behouden. Dat gebeurde in samenwerking met onder andere DAAD Architecten bv te Borger, ingenieursbureau Technical Management te Groningen, aannemingsbedrijf H.J. Jurriëns bv, vestiging Groningen, installatiebedrijf Sissing te Roden, installatiebedrijf Bultendijk & de Groot te Groningen en schildersbedrijf Sips te Groningen.

Het gaat hier om een monument in de categorie II. Het was noodzakelijk om een nieuwe huurder te vinden voor een lange termijn. De Rijksuniversiteit Groningen diende zich aan om haar Theologie en Godsgeleerdheid Faculteit in het gebouw te huisvesten. Er werd een huurperiode van 30 jaar overeengekomen en de plannen konden gemaakt worden. Een voordeel hierbij was dat de huisvestingsbehoefte van de gebruiker uitstekend past bij de uitstraling en indeling van het gebouw.

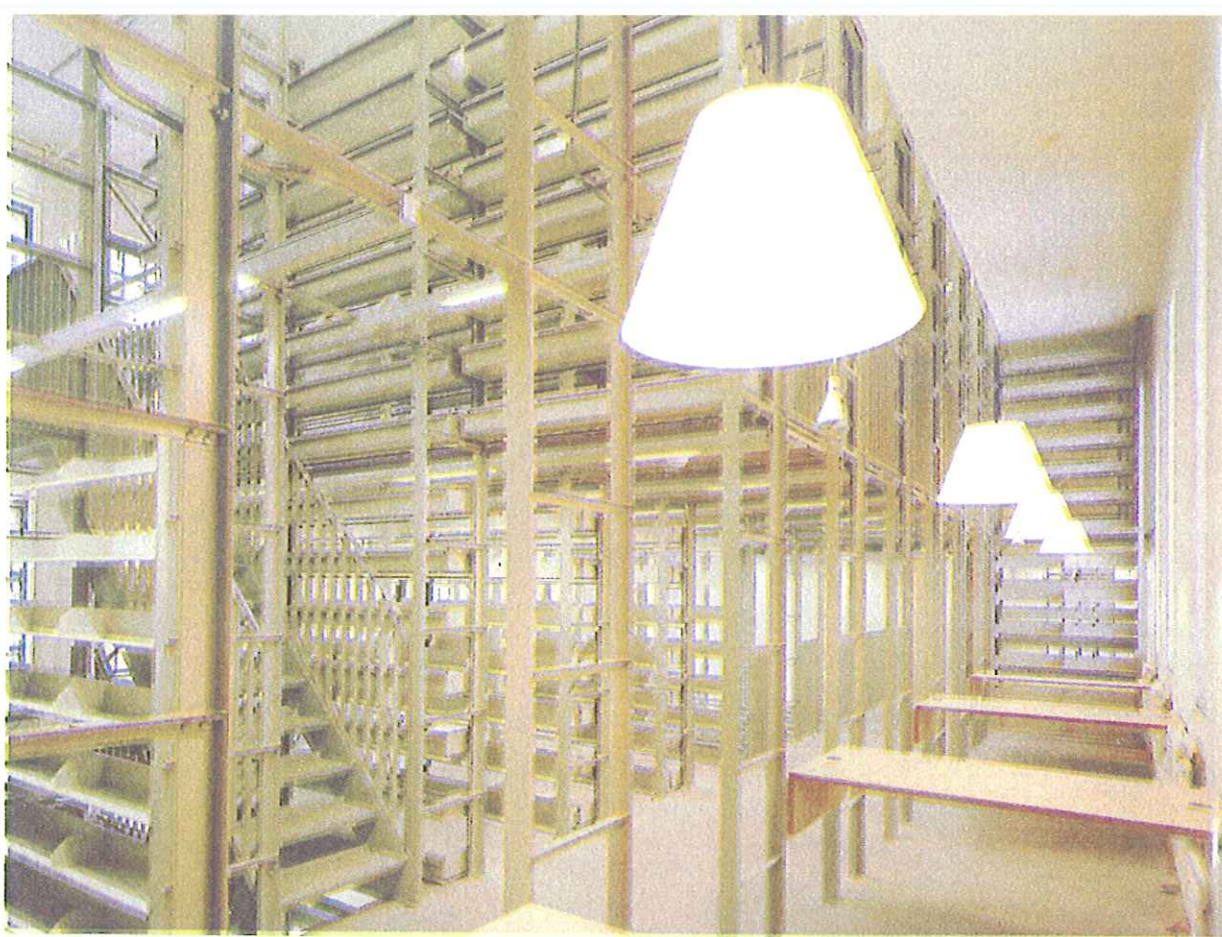
Het gebouw dicteert

In het onderzoek naar hergebruiksmogelijkheden is uitgegaan van de potenties die het gebouw biedt.

Projectmanager Jur Koerts van de Rijksgebouwendienst legt uit: "In plaats van in te grijpen en om te vormen hebben we eerst het gebouw zelf laten 'vertellen' welke functies de bestaande ruimtes kunnen opnemen. Het gebouw dicteert als het ware. Met de verzoeken tot verandering van de Theologische Faculteit in je achterhoofd, probeer je dan te ontdekken wat de kwaliteit van elke afzonderlijke ruimte is. Omdat monumentaal herstel een goede samenwerking vereist, hebben opdrachtgever, architect, bouwer en ingenieur elk vertrek geanalyseerd. Er is onder andere gekeken naar te behouden elementen, kleur en materiaal, hoogte, lichtinval, geluid en de verbinding met andere ruimtes. Uiteindelijk zijn bij iedere ruimte passende inrichtingsvoorstellen getekend."

Indeling van oud en nieuw

Het front van het pand wordt gevormd door een middeleeuws gedeelte en een gedeelte van na 1754, waar zich aan de straatzijde de hoofdingang bevindt. In het eerste zijn voornamelijk kantoorfuncties ondergebracht en

het gedeelte van na 1754, waar zich de zittingszaal en de raadskamer bevinden, zal ten behoeve van onderwijsfuncties gebruikt worden. Het gedeelte van na 1913 vormt de verbinding met het Academiegebouw van de RuG en bestaat uit het oude archiefgebouw met nieuwbouw er bovenop. Deze nieuwbouw krijgt zowel een onderwijs- als kantoorfunctie en bestaat uit twee verdiepingen. Het archief vertoont met de bibliotheekfunctie een geheel eigen gezicht. "In het kader van de

ontstaansgeschiedenis van het gebouw vind ik het verder bouwen aan het complex, een verzameling gebouwen, een juiste keuze" zegt Chris Stuit van DAAD Architecten. "Het betreft een genuanceerde werkwijze waarbij er geen sprake is van een vooropgezet doel tot het expliciet terugrestaureren of het expliciet vernieuwen van het gebouw. Van geval tot geval wordt bekeken wat moet worden gedaan. De uitbreiding van het archiefgebouw is bijvoorbeeld gedeeltelijk ge-

en de raadkamer is een goed voorbeeld van materiaalkeuzes bij de restauratiewerkzaamheden. De vloer bestaat uit hardstenen vloerplaten van 170 x 100 x 5 cm, gescheurd en beschadigd. Deze vloerplaten liggen gesteld over de gewelven van de kelder (waar ook de cellenblokken zich bevinden). Naar boven kijkend wijst directeur J.W. Coers van Aannemingsbedrijf H.J. Jurriëns uit Groningen op ander restauratiemateriaal: "De balkkoppen van deze originele balken waren daar zwaar aangetast en hebben we vervangen door oregonpine". Alles duidt op zorgvuldige afwegingen, zo ook wat betreft de kleuren. Elk bouwdeel heeft volgens projectmanager Jur Koerts zijn eigen monumentale kleurstelling: "Uit onderzoek van de Rijksgebouwendienst bleek dat op meerdere plaatsen negen á tien lagen verf waren aangebracht. De kleuren varieerden van licht- en okergeel tot donkergroen en donkerbruin. Ook hier hebben we geen concessies gedaan en is de spanning teruggebracht met authentieke kleuren in alle nieuwe kantoren.

Installatietechniek

Net als kleuren en materiaal speelt de installatietechniek een grote rol. Vestigingsdirecteur Roel van Dijk van Technical Management geeft enkele voorbeelden: "De installaties mochten het monumentale karakter van het pand nergens aantasten, maar het effect van de installaties moest hetzelfde zijn als in andere gebouwen. Bij een aantal vertrekken waar kantoorventilatie gewenst is, hebben we, juist vanwege dat monumentale karakter, gekozen voor de natuurlijke oplossing van het open raam in plaats van klimaatinstallaties. Daarnaast zijn energiezuilen geïntroduceerd en is er geen sprake van schakelaars, maar van sensoren die reageren op beweging." Van Dijk wijst ook op de gietijzeren radiatoren die in hun oorspronkelijke vorm aangebracht zijn. Verder zijn de luchtbehandelingskasten op de zolder geplaatst. Vanwege de houten vloeren was het daarom noodzakelijk om diverse geluidsoverdrachtberekeningen te maken. De voortdurende beweging tijdens het bouwproces bracht volgens projectmanager Gerard Mug van Technical Management zelfs een noviteit als oplossing: "Omdat het veelal gaat om authentieke plafonds hebben we voor de verlichting unieke, staande lampen ontworpen. Dit is geen standaardverlichting, maar een armatuur die voor een derde deel het licht naar het plafond straalt en voor tweederde deel direct stralend is voor de werkplek. Het past bij de sfeer in het hele gebouw, die een lager verlichtingsniveau vereist dan normaal."

realiseerd in metselwerk, aansluitend op het bestaande gebouw en gedeeltelijk in een lichte constructie bestaande uit zink en houten lamellen. Het doel is een nieuw zinvol geheel te maken."

Kleurstelling en materiaalkeuze

De centrale hal tussen de zittingszaal

Karakteristiek cellenblok

Eén van de meest opmerkelijke ruimtes is de cellenvleugel die stamt uit 1913. Waar vroeger gedetineerden

verveeld zaten te wachten, doen studenten nu hun ICT-werkzaamheden. De met aanstekers beschreven plafonds verraden de geschiedenis en geven deze cellenvleugel daarmee historische betekenis. Jan Willem Coers hierover: "Hoewel we open verbindingen tussen de cellen gemaakt hebben, zijn de deuren en sluitwerk bewaard gebleven. Van esthetische waarde zijn de terrazzovloeren die hersteld en opnieuw gepolijst zijn." Nieuw zijn warmte- en koelinstallatie per individuele ruimte. Het zou er anders te geestdodend zijn om er nu te werken.

Kroonjuweel met logistieke problemen
"Dankzij de goede samenwerking tussen de verschillende partijen zijn er tijdens zo'n bouwperiode altijd onverwachte problemen", zo vertelt directeur J.W. Coers van Aannemingsbedrijf H.J. Jurriëns. "Je zit midden in de binnenstad en er is weinig logistieke ruimte. Voor de sloopwerkzaamheden hadden wij tien containers

gecalculeerd. Zo werden werkvoorbereiding en planning voortdurend aangepast, omdat er onverwachte hobbels te nemen waren. Coers noemt in dit verband een sprekend voorbeeld: "Op een gegeven moment stuitten we op vochtproblemen achter een massieve muur, althans dat was de veronderstelling. Bij nader inzien bleek achter de muur een verborgen ruimte te zitten met gietijzeren riolering waarvan de verbindingen lek waren. Een nieuwe situatie die we in goed overleg opgelost hebben". Niettemin is de heer Coers redelijk tevreden over het eindresultaat en dat geldt ook voor de andere heren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat enige trots niet misstaat. Als schakel in de geschiedenis kan dit monument in de toekomst met recht een kroonjuweel genoemd worden.

Arrondissementsrechtbank 'het Gerechtsgebouw', Groningen

Opdrachtgever:
Architect:
Adviseur installaties:
Aannemer: *giedentintan nq g. lufatrefl
laxxonitus ab oocidif ien elutnso od*

Rijksgebouwendienst, Groningen
Daad Architecten, Borger
Technical Management, Groningen
Aannemingsbedrijf H.J. Jurriëns,
Groningen